

LIK KATEHETE

Među najteže probleme kojima se muči suvremena Crkva spada i katehizacija mladeži i djece. O tome svjedoče znanstveni skupovi, obilata katehetska literatura, katehetske škole, redovite i ljetne, brojni sastanci vjeroučitelja, dotjerivanje katekizama itd. Na sve strane se piše, govori i diskutira o raznovrsnim katehetskim problemima, o metodama, o udžbenicima, o katehetskim didaktičkim sredstvima i slično.

Sve je to dobro i potrebno. Ni jedan takav skup, ni jedno takvo nastojanje ne smijemo potcijeniti. Pitanja dopunskog obrazovanja vjeroučitelja, pravilnih katehetskih metoda i udžbenika te zgodnih audio-vizuelnih postupaka spadaju u svakodnevnu brigu kateheta i Crkve. No, sve to skupa nisu bitna i sržna pitanja katehizacije ni evangelizacije uopće. Osnovno i presudno pitanje katehizacije nisu ni metode ni sredstva vjerskoga poučavanja, već njihov nosilac — **osoba katehete**, kako sam to već na drugom mjestu napisao. »Obnova vjeronauka počinje s vjeroučiteljem. (...)»¹ Važnija je osoba katehete (njegov život, vjera, osvjedočenje, primjer, pedagoški eros) nego metoda.«²

Da to nije samo moje mišljenje, iznosim i svjedočanstvo poznatoga slovenskog pedagoga dra Valtera Dermota. On tvrdi da je glavni faktor katehizacije upravo sam kateheta: »Za dijete nije važno što vjeroučitelj uči, nego kako se ponaša; ne ono što govori, već način kako živi (...) Vjeronaučna dvorana, didaktička pomagala, izlaganje i ponavljanje jesu pomoćnici u vjerskom odgoju. Glavni dejavnik je in ostane katehet.«³ Iste misli prof. Dermota iznosi u mnogim svojim spisima, pa tako i u Katehetskom Zborniku 1972.⁴

To je mišljenje većine katehetskih stručnjaka u svijetu. To je, na neki način, i mišljenje Crkve. U Općem Katehetskom Direktoriju — koji je službeni dokumenat crkvenog učiteljstva — stoji: »Mnogo više od svakog izbora posebne metode, uspjeh zajamčuju ljudske i kršćanske kvalitete katehiste.«⁵

Ako smo, stoga, zainteresirani za uspjeh naših katehetskih napora, neminovno se moramo vratiti ličnosti katehete. U njoj i u milosti Božjoj se nalazi tajna uspjeha. Nikada kateheza ne može biti bolja od katehete. Kakav vjeroučitelj — takav vjeronauk. Agere sequitur esse.

¹ Ž. Bezić — Pastoralni rad, Split 1970, str. 24.

² Ibid. str. 28.

³ Cerkev v sedanjem svetu, Br. 9—10, g. 1969, str. 180.

⁴ Katehetski Zbornik, Ljubljana 1972, str. 27.

⁵ Opći Katehetski Direktorij, Zagreb 1972, str. 64.

Na žalost, upravo o liku i svetosti katehete najmanje govorimo. Sve drugo stavljamo na prvo mjesto, a ono najvažnije je posljednja rupa na svirali. Zato me neizmjerljivo veseli što je tema o liku katehete našla svoje mjesto na ovom simpozijumu o katehizaciji.⁶

Da ne dužim, kad želimo konkretno ocrtati lik idealnoga katehete, na prvom mjestu moramo reći da on mora biti:

1. dobar čovjek

Tko nije dobar čovjek ne smije dolaziti u dodir sa mladeži, pogotovo ne kao vjeroučitelj. U vjeroučitelju treba da se u najvećoj mogućoj mjeri otkriva dobrota Boga kojega naviješta. Bilo da nam se Bog otkriva po svojim riječima ili po svojim djelima, uvijek nam se objavljuje njegova neizmjerljiva dobrota. Bog se na isti način objavljuje mladima po dobroti njihova katehete.

Potrebno je da vjeroučitelj bude draga i privlačiva osoba ako će njegova poruka privući ljude. Katehetina pojava valja da izaziva povjerenje i poštovanje. U njemu ne smije manjkati ni jedna ljudska vrlina, ništa pozitivno ljudskoga. Na njegovim naravnim vrlinama treba da počiva zgrada nadnaravnih kreposti.

Dobrog katehetu na osobit način resi krepost kršćanske ljubavi, osobito prema djeci i mladeži. Jedino se srcem otvaraju srca. Čim vjeroučenici opaze da njihov kateheta ne tjera »svoj zanat«, već ih iskreno voli i želi njihovo dobro, oni će biti podatni njegovim riječima. Kao primjer usudio bih se navesti dobrotu i kršćansku ljubav pok. don Mladena Alajbega (čiju desetgodišnjicu smrti upravo spominjemo).

Samo dobar čovjek može biti dobar vjeroučitelj!

2. pravi vjernik

U sv. Pismu stoji: »Justus meus ex fide vivit« (Rom 1, 17). To se može doslovce prenijeti i na katehetu: vjeroučitelj živi iz svoje vjere. Koliko u sebi nosi vjere, toliko je može prenijeti na druge. O kakvoći katehetine vjere zavisi i vjera njegovih slušača. Stoga možemo zaključiti da i katehizand živi od vjere svog katehete.

Plamen vjere prenosi se samo drugim plamenom. Osjetljive i nevine djetinje duše lako otkriju koliko osvjeđenja treperi u riječima njihova vjeroučitelja. One se otvaraju samo iskrenoj i nepatvorenoj vjeri. Ako će kateheta s drugima podijeliti svoju vjeru, mora je imati u sebi i biti njezin vjerodostojan svjedok. On je odrasli vjernik koji stoji na raspolaganju nedorasloj da ukorijeni i ojača njegovu vjeru.

⁶ Predavanje održano 20. rujna 1974. na Provincijskom pastoralnom tjenduu u Makarskoj.

Premda kateheta prenosi na djecu svoju subjektivnu vjeru, ona ne smije biti samo subjektivna, već i objektivna vjera Crkve i čitave vjerske zajednice. Katehetina vjera nije njegov osobni izum ili njegovo privatno vlasništvo. To je objava Božja i nauka njegove Crkve. Vjeronauk mora biti predavan u duhu Kristovu koji je rekao: »Riječ koju ste čuli nije moja, već onoga koji me je poslao, Oca« (Iv 14, 24). Ako se Krist nije usudio ni za jednu jotu promijeniti poruku svog Oca, kako to smije kateheta? Zar neki vjeroučitelj može imati svoju vlastitu kerigmu koja spasava svijet?

Neka se kateheta sjeti i etimologije svog imena! On je samo »jeka« Kristova glasa, a jeka vjerno odglasuje originalni zvuk. Ako bi vjeroučitelj postao iskrivljenom jekom, falsificirao bi samoga Krista. Vjera je susret s Isusom preko osobe katehete. Vjeroučitelj koji ne odražuje vjerno pravoga Krista, iskrivljuje njegovu osobu, njegovu nauku i deformira susret u vjeri. A Isus je isti »juče, danas i zauvijek« (Heb 13, 8). Ni jedan kateheta ne smije izmišljati nekoga svoga posebnog, izmudrenog Krista XX. stoljeća. Nije nikakvo junaštvo pred mladeži igrati ulogu reformatora, ali žalosno iskustvo pokazuje da se od reformatora lako postane deformatore.⁷

Ukratko: vjeroučitelj i sam mora biti vjernik, a njegova vjera pravovjerje.

3. sposoban učitelj

Vjeroučiteljevo ime ga podsjeća na to da on nije samo vjernik, već i učitelj, učitelj vjere. Jasno je da mora biti osposobljen za službu učitelja. Didaktika — nauka o prenošenju znanja — vjeroučitelju ne smije biti strana znanost (a koliko didaktike mi učimo u našim bogoslovijama?). Naravno, katehetino primarno znanje je poznavanje vjere, teologija. No vjeroučiteljsko znanje i znanje je usmjereno obogaćivanju učenikove duše i jalovo je ako nije na prikladan način uneseno u mladu dušu. U tomu je zadatak katehetike, koju bi svaki vjeroučitelj morao u cijelosti savladati.

Vjeroučiteljska služba pretpostavlja ne samo opću didaktičku pripravu, već i posebnu pripravu za svaku pojedinu katehezu. Savjestan vjeroučitelj ne bi smio stupiti pred svoje slušače nepripravljen. Jednako kao i kod propovijedi. Inače upadamo u grijeh nepoštipanja kako same Riječi Božje, tako i djece Božje kojoj je upravljena.

Smatram suvišnim isticati kako dobar didaktičar pozna metodiku rada, pravilnu upotrebu katekizma i ostalih učila, kao i najnovija audio-vizuelna sredstva katehizacije. Kateheta je suvremen čovjek kojemu nije nepoznata situacija u kojoj se nalazi moderna mladež i koji znade odgovoriti na sve duševne vibracije današnje omladine. On će vječne i nepro-

⁷ Prema svećeničkoj anketi iz g. 1971. u najlošijim odnosima s biskupom i biskupskim ordinacijama stoje upravo vjeroučitelji (Svesci, br. 21—24, g. 1974, str. 71 i 37).

mjenjive istine kršćanstva znati iznijeti novim načinom i novim rječnikom. Svojim će učenicima ostati uvijek zanimljiv i trajno svjež u mislima, riječima i nastupima.

4. Vrstan odgojitelj

Kateheta se ne može zadovoljiti samo time da predaje vjeroučenicima vjersko znanje, on mora da ih odgaja i za kršćanski život. On je odgojitelj više nego učitelj. Didaktika je na koncu samo grana pedagogije. Kao odgojitelj kateheta se brine za svestrani odgoj mladeži do njezine ljudske i kršćanske punine. On ima na srcu ne samo intelektualno obrazovanje svojih učenika, već isto tako i njihovu moralnu, socijalnu i emocionalnu zrelost. On je pred svojim slušačima zastupnik svih kršćanskih i humanih vrednota, jer je kršćanski odgoj integralan i ne smije biti jednostran. Stoga ne mogu zamisliti katehetu koji ne bi bio vrstan pedagog.

I to u prvom redu stručni pedagog, dobro upućen u vještinu odgajanja. On je već u bogosloviji imao zavladatai pedagogikom, ali je ni kasnije ne smije zapustiti. Kroz čitavo svoje katehetsko djelovanje on će pratiti napredak pedagoške znanosti i njezine će rezultate primjenjivati na području kršćanskog odgoja. Usko će surađivati s roditeljima svojih đaka. Često će biti potrebno da i njima pruža osnovna znanja o odgoju djece jer, na žalost, mali postotak naših roditelja je pedagoški i izobražen. To može činiti bilo u katehezama za odrasle, bilo u propovijedima ili u posebnim predavanjima.

Po sebi je razumljivo da je vjeroučitelj najbolji prijatelj djece i mladeži. Dakako, ne na sentimentalnoj bazi, već iz nadnaravnih motiva. S mladima će podržavati redovite i neusiljene kontakte ne samo u crkvi, nego i u domu, na ulici, posvuda. Mora dobro poznavati svakog pojedinca i biti oštroidan psiholog. Psihologija će mu biti mudra savjetnica u teoriji i praksi. Njegov odnos prema mladima će biti i prijateljski i drugarski i očinski (zabluda je milosti da je vjeroučitelj samo »drug« svojih učenika!). Da bi mogao uspješno djelovati među omladinom, mora i sam posjedovati mladenački duh, svježinu u idejama, dinamiku u ponašanju i nevinost čudi.

Glavna snaga pedagoga, a tako i svakoga katehete, jest životno svjedočenje. Kateheta je zreli vjernik koji svojim riječima i djelima svjedoči za Krista. Kad je naime Isus slao svoje prve vjeroučitelje, naložio im je: »Bit ćete mi svjedoci po svoj zemlji« (Dj Ap 1, 8). Ako bi mladi ljudi opazili raskorak između katehetinih pouka i stvarnog vladanja, postao bi im neuvjerljiv, neiskren, dapače zaprekom za vjeru, pravi skandalon. Za njih bi čitav vjeronauk postao teatar, a vjeroučitelj glumac.

Pravi odgojitelj je sav u svojim riječima i praktički dosljedan svojim načelima. Zabrinut ne toliko za učenost svojih đaka, koliko za čisto-

ću njihove vjere i karaktera, sam kateheta će biti živi primjer istinskog kršćanskog života. Njegov nastup i njegov lik će sam sebi govoriti: »Imitatores mei estote sicut et ego Christi« (I Cor 4, 17).

5. Uzorani svećenik

Katehetom može biti svaki za to osposobljeni kršćanin ili kršćanka. U toj službi se već nalaze tisuće redovnica i dobrih katoličkih laika. Kršćanski odgoj mladeži je sastavni dio laičkog apostolata. Stoga sve nabrojene vrline — dobrota srca, iskrena vjera, učiteljska sposobnost i pedagoška vrsnoća — treba da rese svakoga vjeroučitelja i vjeroučiteljicu.

Uza sve to je sv. Pavao smatrao potrebnim da napiše svojim Korinćanima: »Nam si decem millia paedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui« (I Cor 4, 15—16: Da imate i 10 tisuća odgojitelja u Kristu, ipak nemate mnogo otaca, jer vas ja po evanđelju rodih u Kristu Isusu). Što to znači? Da i najboljem pedagogu nešto manjka ako ne uživa puninu duhovnog očinstva, koje mu daje samo sakrament svećeništva. Stoga — izražavajući svako poštovanje i veliku zahvalnost našim redovničkim i laičkim katehisticama — moramo otvoreno priznati da je katehizacija u prvom redu ipak posao i dužnost svećenika.⁸

Svećenikovo očinstvo najbolje odgovara sinovskim potrebama kršćanske djece i mladeži. Zato — caeteris paribus — nema boljeg vjeroučitelja do uzornog svećenika. I kod roditelja i kod mladeži on uživa najveći duhovni auktoritet koji je potreban za vodstvo duša.

Uostalom, katehizacija je bitni i neodvojivi dio svećeničke službe. Prva dužnost svakog prezbitera je naviještanje Evanđelja, a integralni dio evangelizacije jest i katehizacija. Svaki aktivni svećenik je istodobno i vjeroučitelj, bilo da je župnik, kapelan ili misionar. I kad nije po svom poslu direktno zadužen za katehiziranje, uvijek ima prigode da susretne mladi naraštaj i da ga upozori na Kristovo otkupiteljsko djelo. Dokle god je svećenik — a svećenik je »in aeternum secundum ordinem Melchisedec« — dotle je i vjeroučitelj.

Istina, u katehizaciji mladih valja da sudjeluje čitava župska zajednica. Ona kao cjelina treba da katehizandima svjedoči Krista. Tko će je ujediniti u tom skupnom naporu ako ne vođa zajednice, sam prezbiter? Čak i u slučaju da vjeronauk predavaju i nezaređene osobe, župnik je glavni i centralni nosilac odgovornosti za čitavu katehizaciju.

Dok se kateheta, hvalevrijedno, trudi da osvoji srca mladih, ne smije upasti u pogrešku da ih veže uza svoju osobu. Opasnost je da on postane njihov idol i božanstvo. Vjeroučitelj koji postavlja svoju osobu na mjesto

⁸ Iz spomenute ankete se vidi da su kod nas svećenici katehete u 77,5% slučajeva, redovnice 18,5%, a laici 2,5% (Svesci, ib. str. 130). Onda je postotak sigurno pomaknut u korist časnih sestara.

Kristove, izdajica je Kristov, pronevjeritelj povjerenja Crkve koja ga je tu stavila da naviješta Boga, ne sebe. »Non mihi, Domine, sed nomini Tuo da gloriam!«

Dobar svećenik ne iscrpljuje svoju službu samo u službenim kontaktima s mladeži u crkvi ili u zabavnim domjencima izvan crkve. On s njome i za nju živi. On zaboravlja sebe i njoj se čitav predaje. Svoje vrijeme i slobodu, svoje sposobnosti i svoj imetak. On svaki dan moli za svoje učenike, njihov je ispovjednik, liturgijski animator, duhovni savjetnik i otac njihove vjere. U žaru i zalaganju je nenadmašiv, nikad ne manjka na vjeronauku. Ako treba, on je i žrtva svoga zvanja.

Nadasve, svećenik-kateheta je svojim katehizandima **uzor** kršćanskog života. Ako svaki drugi kateheta — bio to i najskromniji laik — mora biti primjerom katoličke prakse, to je na posebni način prezbiter kao drugi Krist. On je jednostavno model kršćanske svetosti. U njemu vjeroučenici nalaze sve ljudske i kršćanske vrline, puninu vjerskog integriteta. Idealni kateheta je samo — svetac.

U toj riječi nalazimo ključ katehetskog uspjeha. Koliko se samo borimo u tolikim katehetskim institucijama, u ljetnim školama, u našem vjerskom tisku, u izgradnji katehetskih objekata, izdavanju priručnika i nabavi pomagala — za uspjeh svojih kateheza! Odlično! Tako i nastavimo! Ali ne zaboravimo: ključ uspjeha nalazi se u rukama samo **svetih** kateheta.